

Nr 565.

Av herr **Herou m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 284, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

Socialistiska riksdagsgruppen har vid många tillfällen visat sin energiska vilja att biträda förslag vilka odiskutabelt gagnar de arbetande inom jordbruket. Vårt partis kongresser har uttalat att böndernas krav om bättre betalning för sina produkter vore lika berättigat som andra lågt avlönade arbetargrupperns krav på bättre lön. Enhälligt antog 1936 års kongress följande uttalande i jordfrågan:

”Liksom alla grupper vilka icke förmått resa effektivt organiserat motstånd mot utplundring och förtryck befinner sig de små jordbrukarna, lantarbetarna, skogsarbetarna och fiskare i ekonomiskt nödläge.

Den långvariga jordbrukskrisen har gett utomordentliga bevis för att jordbruksbefolkningens svårigheter hör samman med och är en följd av det kapitalistiska produktions- och samhällssystemet.

De låga priserna på jordbrukets avsaluartiklar i krisens bottenläge medförde ringa lön för arbetet och nedtryckte jordbrukarnas levnadsstandard till eländets gräns.

Men dessa bottenpriser hörde ofrånkomligt samman med den ”överproduktionens epidemi” (Marx), som uppkom då en ständigt stegrad produktion mötte en vågdal av minskad köpkraft bland massan av världens livsmedelskonsumenter. Då den stora mängden människor till följd av arbetslöshet och nedtagna löner hade svag köpkraft och så litet kunde göra sina behov gällande köpmässigt, fylldes världsmarknaden av stora osäljbara lager till för dem ruinerande priser. Jordbrukarna ruinerades därför att massan av konsumenter utarmats.

När handels- och industrikrisen efter hand efterträdades av en ny högkonjunktur, förbättrades också läget för jordbruket. Officiellt framhålles nu att prisförbättringarna alltmer vila på reell grund såsom minskad produktion och starkare köpkraft till följd av ökad sysselsättning inom industri och handel.

Jordbruksbefolkningens intressen sammanfaller därför med industriarbetarnas strävan att öka arbetarnas inkomster på kapitalismens bekostnad. Å andra sidan förstår och sympatiserar de socialistiska arbetarna med de arbetande böndernas kamp för ett prisläge och ekonomiska villkor i övrigt som giver dem en arbetslön vilken kan bereda dem en betryggande existens.

Denna kamp måste i jordbrukarnas eget intresse utmynna i en organisation på verklig kooperativ basis, en rörelse som i samarbete med konsumentkooperation kan minska den stora prisskillnad som råder mellan det pris som bönderna får och arbetaren betalar.

Jordbruksbefolkningens svårigheter måste ses i belysning av att den består

av olikartade grupper med oerhört skiftande, i vissa fall motstridiga intressen. Motsättningen är given mellan storagrarnerna och den fattiga jordbruksbefolkningen, vilken senare har stor gemenskap politiskt och socialt med industriarbetarna.

Socialistiska partiet kommer i fortsättningen som hittills också i riksdagen att gå in för hjälp åt jordbruket. Men härefter som hittills kommer vi att bekämpa att utformningen av åtgärderna gagnar storagrarnar och lägger nya bördor på småbrukarna.

Den överallt i världen genomförda tillböningen av det fria handelsutbytet har rubbat grundvalarna för småbrukets animalieproduktion, vilken för övrigt påskyndats genom prisfördyringen av de fodermedel som måste inköpas för att småbruket skall ha försörjningsmöjligheter för sina utövarer.

Den nyligen verkställda bearbetningen av taxeringsutfallet om jordbrukets skuldbörda visar en skrämmande bild av bondeslaveriet under bankväldet, det aktualiserar en fortgående kamp för att avlägsna denna tryckande skuldbörda.

Småbonden behöver oftast tillgång till lönearbete för att trygga sin existens. Mot skogsbolagen har arbetare och bönder kämpat sida vid sida, för att tillkämpa sig bättre förhållanden vid det hårda skogsarbetet. Denna strid där R.L.F:s medlemmar kämpa solidariskt med arbetarna i 'Skogs- och flottning', har belyst socialistiska partiets gamla maning: Arbetare och bönder förena er, och lärt bönderna liksom arbetarna att kapitalismen är deras gemensamma fiende."

Det är med intresse vi i det nu framlagda regeringsförslaget skönjer en begynnande nyorientering till mera hänsynstagande av synpunkter om nödvändigheten av kompensation åt småbruket och norrländska jordbruket över huvud taget. Från vårt håll har tidigare föreslagits bl. a.: 1) att margarinaccisens medel skulle användas för att ge billigare livsmedel åt fattiga folkgrupper; 2) restitution i fråga om kraftfodermedelsavgifter för vissa småbrukare; 3) upphävande av stödköp av spannmål; 4) befrielse eller lättnader i fråga om mjölkavgifter o. s. v. Med tillfredsställelse finna vi att den nuvarande jordbruksministern i dylika frågor närmat sig småböndernas naturliga önsknings i viss omfattning genom förslag i kungl. prop. nr 284.

I fråga om riktlinjerna för prisreglering av jordbruksprodukter angives denna böra röra sig mellan 85—100 % av medelprisnivån för åren 1925—1929.

Även om det kan visas att storjordbruken redan vid 90 % av sagda prisnivå kan uppnå skäligen, i många fall god, räntabilitet, så vilja vi icke nu motsätta oss en sådan prisreglering då den torde vara nödvändig om föreslagen arbetsreglering och ifrågasatt löneökning åt lantarbetarna skall ekonomiskt och politiskt bli möjlig att genomföra. Då genom förbättrat läge för lantarbetarna storjordbrukets omkostnader ökas, får därvid småbruket en starkare ställning, dess innehavare får genom arbetskraftens bättre betalning tryggare

existens än tidigare. Den hittills starka tendensen i de prisreglerande åtgärderna att favorisera storjordbruket minskas, i samma mån som arbetaren får sin skäliga, ökade del av jordbrukets inkomster.

Beträffande mjölkregleringen fasthålla vi vid våra tidigare framförda förslag. Även om dessa tillgodosetts i viss mån genom rätt till befrielse i vissa fall från erläggande av mjölkavgifter bör småbrukaren beredas en kompensation genom att befria en var som icke har mer än 4 kor från sådan avgift, samt att 300 kg mjölk per månad för varje leverantör skall vara avgiftsfri.

Lika litet nu som tidigare kunna vi anse margarinaccis vara en riktig beskattningsform. Smör och margarinakommitténs yttrande ger en ypperlig bekräftelse på dess orättvisa då den visat att de fattiga, barnrika familjerna var de största margarinakonsumenterna. Å andra sidan önska vi gärna att en starkare smörkonsumtion på margarinets bekostnad kan åstadkommas. Det synes oss då riktigast att använda ej bara en *viss del* av dessa medel, såsom jordbruksministern föreslagit, utan allt vad som inflyter genom margarinaccisen för utlämnande, till hjälpbehövande, av billiga jordbruksprodukter.

De föreslagna åtgärderna för särskilt stöd åt det norrländska jordbruket har i allt väsentligt vårt fulla erkännande. Vi se i detta ett första litet steg i god riktning och föreställa oss, att, sedan särskilda undersökningar slutförts och ytterligare erfarenhet vunnits, det skall vara möjligt att genom direkta statsanslag förbilliga gödningsämnen, utsäde, fodermedel, redskap o. s. v. i större utsträckning åt småbrukarna.

Dock måste vi reservera oss mot att belägga hö med importavgift. Det vore fullkomligt onaturligt att inrikta norrländska jordbruket på annan grund än genom total användning av hemmaproducerat foder i den egna animalieproduktionen.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att de medel, som uppbringas genom margarinaccisen, få användas för utlämnande till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris.

Stockholm den 17 april 1937.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

Aug. Spångberg.

Nils Flyg.

Arv. Olsson.

K. Kilbom.